

3. Колієнко А. Особливості викладання історії та релігійне виховання в Глухівському учительському інституті (1874–1917 рр.). *Культурологічний альманах*. 2023. Вип. 3. С. 119–125. URL: <https://cutt.ly/Yw7z7N66> (дата звернення 07.04.2024).

4. Коляструк О. До проблеми взаємин більшовицької влади з інтелігенцією у 1920-і рр. URL: <https://cutt.ly/ww7z7RtX> (дата звернення 07.04.2024).

5. Тітова Н.В. Особливості здійснення політики «українізації» та «коренізації» на Поділлі 1920-х – початку 1930-х років. *Освіта, наука і культура на Поділлі*. 2013. Т. 20. С. 442–451.

РЕПРЕСОВАНИ КЕРІВНИКИ П'ЯТИДЕСЯТНИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ У 1930-Х РОКАХ

Спащанський Сергій

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
студент

Науковий керівник: Крижанівський Віталій Михайлович

старший викладач кафедри історії, правознавства
та методики навчання ГНПУ ім. О. Довженка;

провідний науковий співробітник

Центрального державного історичного
архіву України (м. Київ)

Після проголошення незалежності України у науковій історичній літературі збільшився інтерес до історії протестантизму в Україні. Почали з'являтися праці з дослідження конфесій.

Відомими дослідниками, яких цікавила доля репресованих керівників п'ятидесятницької церкви в Україні у 1930-х рр., завдяки яким з'явилася низка праць з досліджуваної тематики є: Франчук В. І., Усач М., Ткаченко В., та О. Геніш.

Метою цієї статті є короткий нарис біографій репресованих керівників п'ятидесятницької церкви в Україні у 1930-х рр.

Початок 1930-х рр. в історії п'ятидесятництва в Україні ознаменувався початком релігійних утисків громад віруючих. Ще у 1929 р. радянська влада ухвалила постанову «Про релігійні об'єднання», в якій йшлося про те, що релігійні організації, проповідники, активісти є політичною агентурою і шпигунськими організаціями міжнародної буржуазії[1].

У січні 1930 р. були заарештовані члени Правління п'ятидесятницького Союзу Християн Євангельської Віри (ХЄВ) органами спецслужб, в тому числі голову І. Ю. Воронаєва[3].

Воронаєв Іван Юхимович (справжнє ім'я та прізвище – Микита Черкасов) народився 16 квітня 1885 р. в Оренбурзькій області в родині уральського козака. У 1907 р. під час військової служби навернувся в баптизм та полишив службу з релігійних міркувань. Тому його було засуджено до заслання на 8-12 років. М. Черкасов був змушений тікати й змінити прізвище на ім'я «Іван Воронаєв». 1912 р.

Воронаєв зі своєю родиною емігрували через Китай і Японію до США де у 1919 р. в місті Нью-Йорк приєднався до п'ятидесятницького руху. У 1921 р. залишив США і повернувся на батьківщину, проживав в Одесі. Він здійснював проповідницьку й організаторську діяльність.

1921 р. в м. Одеса було зареєстровано Церкву Християн Євангельської Віри, пресвітером якої було обрано І. Ю. Воронаєва. У 1924 р. був скликаний Перший обласний З'їзд Християн Євангельської Віри, де його було обрано головою. У 1926 р. був скликаний Перший Всеукраїнський з'їзд, а 1928 р. відбувся Перший Всесоюзний з'їзд ХЄВ, на яких було обрано головою І. Ю. Воронаєва.

Воронаєва І. Ю. звинуватили як оплачуваного агента американського імперіалізму в антирадянській діяльності, створенні антирадянської організації в СРСР. Він був засуджений до 8 років північних концтаборів[2].

10 березня 1933 р. заарештували дружину Воронаєва – Катерину. Вона була взята хвора з ліжка, відірвана від своїх дітей: Тимофій (5 років) та Надії (10 років) і кинута в одеську в'язницю. Це була відповідь органів спецслужб на прохання виїхати з країни.

Зазнав репресій і заступник Воронаєва, Павлов Василь Степанович. Павлов В. С. народився у 1890 р. Виховувався в дитячому притулку в селі Слободзея (сучасна Молдова). Оскільки притулок називався Петропавлівським, то малий Василь отримав прізвище Павлов. В селі Слободзея познайомився з віруючими і став євангельським християнином, де у 1912 р. прийняв водне хрещення і став членом церкви баптистів.

Згодом Павлов одружився з дівчиною на ім'я Харитина, яка народила йому п'ятеро дітей: Лідія, Любов, Георгій, Зоя, Микола.

У 1914 р. Василь Павлов був призваний на військову службу в царську армію. За проповідь Євангеліє у 1917 р. був засуджений до смертної кари, але помилуваний царем Миколою II. Згодом відбулась Революція, і він був звільнений з ув'язнення[4].

На Першому обласному З'їзді Християн Євангельської Віри був обраний заступником голови. На Першому Всесоюзному з'їзді ХЄВ він отримав звання заступника голови Союзу. У 1932 р. був заарештований і засуджений на 10 років заслання в концтабір[2].

Відомим проповідником вчення п'ятидесятників був Василь Романович Колтович, який народився у 1888 р. в Червінському окрузі (сучасна Білорусія) в сім'ї селянина-бідняка. В пошуках кращої долі на початку ХХ ст. емігрував до Америки. У 1919 р. він зустрівся з п'ятидесятниками, а на початку 1920 р. був хрещений за вірою і приєднався до церкви, де пастором був Воронаєв. У 1920 р. повернувся на батьківщину[4].

На Першому обласному З'їзді Християн Євангельської Віри був обраний скарбником. На Першому Всеукраїнському з'їзді ХЄВ був рукопокладений першим заступником Союзу, а на Першому Всесоюзному з'їзді ХЄВ був одним з кандидатів у члени правління.

Колтович В. Р. був заарештований у 1930 р. і засуджений до 7 років заслання в концтабір де і був закатований[2].

Один із відомих діячів, член правління одеської громади ХЄВ, був Славик Іван Йосипович (його справжнє ім'я та прізвище – Йоган Юзефович Коваш) народився у 1877 р. (за деякими даними 1883 р.) у Чехословаччині біля міста Пльзень. Брав

участь у Першій світовій війні у складі Австро-угорської армії, потрапив до російського полону, а після революції приєднався до Червоної армії, брав активну участь у встановленні Радянської влади в Україні. У 1926 р. став відвідувати дім молитви християн євангельської віри, прийняв водне хрещення і став членом церкви.

У 1933 р. його засудили на 8 років заслання до концтабору за проведення у власному будинку служінь, під час яких виступав з проповідями і читав Біблію.

Відомим працівником, який був обраний секретарем Союзу на Першому Всеукраїнському з'їзді ХЄВ, а також на Другому, був Підлісний Ігнатій Микитович, який народився у 1901 р. в Омську. Його батьки були членами баптистської церкви. У шістнадцятирічному віці, у 1917 р., він був хрещений і став членом баптистської церкви. Через деякий час родина Підлісних переїхала з Сибіру до Одеської області та оселилася на хуторі Надія. Згодом, через проповідь Павлова В.С., приєднався до п'ятидесятницького руху. У 1930 р. був засуджений на 4 роки заслання у концтабір[2][4].

У 1930-х рр. головою підпільного Союзу п'ятидесятників в Україні був Понурко Гаврило Гаврилович, який народився у 1889 р. в багатодітній сім'ї селянина-бідняка у містечку Городище Черкаської області. У 1910 р. з батьками переїхав на постійне місце проживання у м. П'ятихатки, де була громада євангельських християн, а у 1911 р. прийняв водне хрещення. Він був активним діячем громади, проповідував і співав у хорі. У 1914 р., у зв'язку з Першою світовою війною, був мобілізований, а у 1918 р. повернувшись у П'ятихатки, одружився і цього ж року був обраний районним благовісником Союзу євангельських християн.

У 1924 р. він приїхав у П'ятихатки, зустрівся з п'ятидесятниками і за своїми внутрішніми переконаннями перейшов до їхньої громади. У 1925 р. в м. Одесі на з'їзді очільників Союзу п'ятидесятників був обраний старшим пресвітером (союзним благовісником) і працював у цьому Союзі до 1935 р.

Був заарештований у 1930 р. і засуджений на 3 роки, а в 1935 р. був повторно засуджений вже на 6 років[4].

Таким чином, на початку 1930-х рр. очільники п'ятидесятницького руху в Україні зазнали репресій, що вкладалося в посилення антицерковної компанії в добу сталінізму.

ЛІТЕРАТУРА

1. «О религиозных объединениях»: Постановление ВЦИК, СНК РСФСР от 08.04.1929 г. URL: https://www.lawmix.ru/docs_cccp/5380 (дата звернення: 08.04.2024).
2. Геніш О. В. В стовпі вогню та хмарі диму: з історії п'ятидесятницької Церкви. Рівне: Дятлик М., 2019. 406 с.
3. Усач Н., Ткаченко В. Посланник Пятидесятницы (Иван Воронаев и сподвижники): книга. Винница: Слово христианина, 2007. 408 с.
4. Франчук В. И. Просила Россия дождя у Господа. URL: http://web.archive.org/web/20180902105154/http://anabaptist.ru/obmen/hystory/ist2/files/books/book_02/f_001.html (дата звернення: 08.04.2024).